

ДИНАМІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОЦІНОЧНИХ СУДЖЕНЬ

DYNAMIC CHARACTERISTICS OF EVALUATIVE ESTIMATES

Рудік І.В.,

orcid.org/0000-0001-9208-4923

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Тер-Григор'ян М.Г.,

orcid.org/0000-0001-7558-2533

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри іноземних мов гуманітарних факультетів
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Традиційно вважається, що при дослідженні фонетичних особливостей мовлення комуніканта, просодичний аспект виявляється найбільш інформативним джерелом. У цій статті розглядаються просодичні засоби вираження оціночності в усному англомовному дискурсі. В фокусі дослідження є з'ясування просодичних маркерів оціночних висловлювань і визначення ролі різноманітних просодичних засобів. Одним з основних етапів цього дослідження став аудиторський аналіз, завданням якого було визначення просодичної інформації фрагментів монологічного мовлення, представлених чоловіками та жінками, їх емоційної та експресивної насиченості. Оцінність характеризується яскравою просодичною виокремленістю, в якій задіяні всі компоненти просодії: мелодія, висота тону, діапазон мовлення, частота основного тону, інтенсивність, тривалість. Усі досліджувані оцінні висловлювання були поділені на функціонально-семантичні мікрополя, що складаються із синтагм, предикатів та інтенсифікаторів якісно-кількісних, емоційних, гедоністичних, особистісних та інтелектуальних оцінок. Завданням аудиторського аналізу стало виявлення інтонаційних параметрів, що беруть участь у реалізації оціночності в мікрополях оцінки у чоловіків і жінок. Таким чином, аудиторський аналіз засвідчив, що з погляду сприйманих акустичних ознак оцінних висловлювань у кожному з досліджуваних мікрополів синтагми, предикати та інтенсифікатори характеризуються яскравими тональними характеристиками, переважанням підвищеної гучності предикатів і інтенсифікаторів, і домінуванням нормальної гучності синтагм, а також використанням сповільненої, рідше нормальної швидкості під час вимовлення предикатів і інтенсифікаторів, для синтагм – нормальної та швидкої. Предикати та інтенсифікатори, що володіють превалюючими просодичними кількісними показниками, є засобами вираження оціночності досліджених усних дискурсів.

Ключові слова: дискурс, предикати, інтенсифікатор, мікрополе, інтонаційні параметри, оціночні судження.

It is traditionally believed that when studying the phonetic features of a communicator's speech, the prosodic aspect is the most informative source. This article deals with prosodic means of expressing evaluativeness in oral English discourse. The focus of the study is to find out the prosodic markers of evaluative statements and to determine the role of various prosodic means. One of the main stages of this study was the auditory analysis, the task of which was to determine the prosodic information of fragments of monological speech presented by men and women, their emotional and expressive saturation. Evaluation is characterized by a bright prosodic distinctiveness, which involves all components of prosody: melody, pitch, range of speech, frequency of the fundamental tone, intensity, duration. All the studied evaluative statements were divided into functional-semantic microfields consisting of syntagms, predicates and intensifiers of qualitative-quantitative, emotional, hedonistic, personal and intellectual evaluations. The task of the audit analysis was to identify the intonational parameters involved in the implementation of evaluation in the microfields of evaluation in men and women. Thus, the audit analysis showed that from the point of view of perceived acoustic features of evaluative statements in each of the studied microfields, syntagms, predicates and intensifiers are characterized by bright tonal characteristics the predominance of increased volume of predicates and intensifiers, and the dominance of normal volume of syntagms, as well as the use of slower, less often normal speed during the pronunciation of predicates and intensifiers, for syntagms – normal and fast. Predicates and intensifiers with prevailing prosodic quantitative indicators are the means of expressing the evaluation of the studied oral discourses.

Key words: evaluative statements, prosodic, predicates, intensifiers, oral discours.

Традиційно вважається, що при дослідженні фонетичних особливостей мовлення комуніканта, просодичний аспект виявляється найбільш інформативним джерелом. Тому **постановка проблеми** полягає у розгляді просодичних засобів вираження оціночності в усному англомовному дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Існує велика кількість досліджень, присвячених

аналізу оціночного висловлення. Мовознавці розглядають проблему визначення комунікативної дії оціночного висловлювання з різних боків і різних позицій [1 с. 113., 2 с. 12].

А. Д. Петренко зазначає, що однією з центральних проблем соціолінгвістики є проблема соціально обумовленої варіативності мовлення, яка характеризується наявністю двох параметрів – ситуатив-

ного і стратифікаційного. Ситуативна варіативність виявляється у переважному використанні тих чи інших мовних засобів залежно від соціальної ситуації. Стратифікаційна варіативність безпосередньо пов'язана із соціальною структурою суспільства і виявляється у мовних і мовленнєвих відмінностях, які є типовими для представників різних соціальних верств і груп. При дослідженні соціальної диференціації мови взаємодія стратифікаційного і ситуативного параметрів є особливо важливою, тому що дозволяє вивчати мовлення не тільки в різних соціальних ситуаціях спілкування, але й диференціювати особливості мовленнєвої поведінки представників різних соціальних груп у схожих ситуаціях спілкування [4, с. 78].

У цій статті розглядаються просодичні засоби вираження оціночності в усному англійському дискурсі. **Метою** роботи є з'ясування просодичних маркерів оціночних висловлювань і визначення ролі різноманітних просодичних засобів. **Завданням** дослідження є проведення комплексного інструментального аналізу на матеріалі висловлювань усного англійського дискурсу; виявлення просодичних особливостей мовлення жінок та чоловіків та визначення просодичних маркерів, що ідентифікують їх мовлення. **Методом** дослідження є комплексний інструментальний аналіз, що складається з аудиторського та акустичного дослідження. Аудиторський аналіз проводився викладачами та аспірантами кафедри теоретичної і прикладної фонетики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Методом інструментального аналізу за допомогою пакета PRAAT 5.3.8. послідовно визначалися такі показники:

- максимальне і мінімальне значення частоти основного тону (ЧОТ) (у Гц);
- максимальний діапазон ЧОТ (у Гц);
- середній рівень ЧОТ (у Гц);
- характер реалізації діапазону ЧОТ (у відносних одиницях).

Матеріалом дослідження стали фрагменти монологічного мовлення, представлені чолові-

ками та жінками. Теми висловлювань – це оціночні судження на різні побутові теми.

Оцінність характеризується яскравою просодичною виокремленістю, в якій задіяні всі компоненти просодії: мелодія, висота тону, діапазон мовлення, частота основного тону, інтенсивність, тривалість. Усі досліджувані оцінні висловлювання були поділені на функціонально-семантичні мікрополя, що складаються із синтагм, предикатів та інтенсифікаторів якісно-кількісних, емоційних, гедоністичних, особистісних та інтелектуальних оцінок. Завданням аудиторського аналізу стало виявлення інтонаційних параметрів, що беруть участь у реалізації оцінності в мікрополях оцінки у чоловіків і жінок [3, с. 10].

Мікрополя оцінки, представлені різними лексичними та синтаксичними засобами, характеризуються яскравими просодичними показниками. На підставі аналізу всіх прикладів вибірки для кожного поля було визначено усереднені просодичні показники оціночних утворень.

Із таблиці свідчить наступне: тональність складових оціночної структури у вимові жінок здебільшого висока. Співвідношення висоти тональності синтагми, предиката й інтенсифікатора своєрідні: так, у мікрополі якісно-кількісної оцінки найвищий показник ЧОТ має предикат; таке саме співвідношення спостерігається в мікрополях емоційної, особистісної та інтелектуальної оцінок. Це пояснюється тим, що основний смисл оцінки закладено в основі оцінки. У той час, як у мікрополі гедоністичної оцінки має місце особливе виокремлення за параметром частоти інтенсифікатора. Необхідно відзначити переважаючі показники ЧЗТ предикатів та інтенсифікаторів над значеннями ЧЗТ синтагм, характерні для кожного з досліджених мікрополів оцінки.

Наступна таблиця представляє усереднені показники ЧОТ синтагм, предикатів та інтенсифікаторів у мікрополях оцінки в дикторів-чоловіків. Диктори-чоловіки показали дещо інше співвідношення висоти середніх частот ударних складів синтагми, ЧОТ ударного складу предикатів та інтен-

Таблиця 1

Усереднені показники ЧОТ ударних складів синтагм, предикатів та інтенсифікаторів мікрополів загального ФСП оцінки (диктори-жінки)

ФСП	Частота основного тона, Гц		
	Синтагма	Предикат	Інтенсифікатор
Якісно-кількісні оцінки	227,2	254,9	236,7
Емоційні оцінки	222,9	234,4	224,4
Гедоністичні оцінки	204,3	213	219,7
Особистісні оцінки	248,5	261,5	260
Інтелектуальні оцінки	214,6	254,6	231,7

сифікаторів. Частоти всіх трьох складових дещо нижчі, ніж у голосах жінок. Це природно, оскільки чоловічі голоси, як правило, нижчі за жіночі.

У всіх полях показники ЧВТ інтенсифікаторів вищі за значення ЧВТ синтагм, а також за значення ЧВТ предикатів. Судячи із семантики інтенсифікаторів. Що стосується предикатів, то вони виокремлюються за параметром частоти основного тону ударного складу в усіх мікрополях оцінки, оскільки їхні значення ЧЗТ переважають над значеннями ЧЗТ синтагм.

Таким чином, можна констатувати, що предикати та інтенсифікатори всіх досліджених мікрополів оцінки виділяються своїми кількісними значеннями за таким параметром, як частота основного тону.

Наступним параметром дослідження стала інтенсивність. Усереднені кількісні значення інтенсивності синтагм, предикатів та інтенсифікаторів у мікрополях оцінки подано в таблиці, що наводиться нижче.

Як зрозуміло з таблиці, значення середньої інтенсивності ударних складів синтагм у всіх мікрополях оцінки нижчі, ніж у предикатів та інтенсифікаторів. Останні особливо інтенсивні, тобто голосно звучать у мікрополях гедоністичної, особистісної та емоційної оцінки. Показники інтенсивності предикатів ненабагато, але все ж переважають над значеннями інтенсивності синтагм. Так, у мікрополях особистісної та інтелектуальної оцінки усереднені значення інтенсивності предикатів є значними порівняно з рештою показників інтенсивності предикатів інших досліджених мікрополів оцінки.

Наступна таблиця представляє усереднені показники інтенсивності синтагм, предикатів та інтенсифікаторів у досліджуваних полях. Дикторами є чоловіки.

У дикторів-чоловіків співвідношення параметрів інтенсивності інше. У трьох мікрополях, якісно-кількісних оцінок, гедоністичних та інтелектуальних оцінок, найбільшу величину інтен-

Таблиця 2

Усереднені показники ЧЗТ ударних складів синтагм, предикатів та інтенсифікаторів мікрополів загального ФСП оцінки (диктори-чоловіки)

ФСП	Частота основного тону, Гц		
	Синтагма	Предикат	Інтенсифікатор
Якісно-кількісні оцінки	155,2	169,7	186,7
Емоційні оцінки	160,2	170,5	191,3
Гедоністичні оцінки	104,9	167,1	188,3
Особистісні оцінки	189,8	209,9	229,4
Інтелектуальні оцінки	187,9	195,8	232,6

Таблиця 3

Усереднені показники інтенсивності ударних складів синтагм, предикатів та інтенсифікаторів мікрополів загального ФСП оцінки (диктори-жінки)

ФСП	Інтенсивність, Db		
	Синтагма	Предикат	Інтенсифікатор
Якісно-кількісні оцінки	38,6	41,9	43
Емоційні оцінки	42,1	43,7	47,8
Гедоністичні оцінки	39,4	40,7	57
Особистісні оцінки	43,2	47	51,2
Інтелектуальні оцінки	43,1	45,1	46,7

Таблиця 4

Усереднені показники інтенсивності ударних складів синтагм, предикатів та інтенсифікаторів мікрополів загального ФСП оцінки (диктори-чоловіки)

ФСП	Інтенсивність, Db		
	Синтагма	Предикат	Інтенсифікатор
Якісно-кількісні оцінки	27,4	33,1	41,5
Емоційні оцінки	36	39,6	37,6
Гедоністичні оцінки	37,1	39,1	44,3
Особистісні оцінки	36,7	42,6	36,9
Інтелектуальні оцінки	31,2	32,2	42,6

сивності має інтенсифікатор. У мікрополі емоційних оцінок і особистісних оцінок найвищу інтенсивність має предикат. Показники інтенсивності предикатів та інтенсифікаторів у всіх полях оцінки переважають над показниками інтенсивності синтагм.

Таким чином, необхідно зазначити, що кількісні показники предикатів та інтенсифікаторів мають переважаючі значення над показниками синтагм за параметром інтенсивності. У жіночих голосах у всіх мікрополях оцінки виокремлювалося домінантне значення інтенсифікатора за параметром інтенсивності. У чоловіків, як було зазначено вище, у полях якісно-кількісних, гедоністичних та інтелектуальних оцінок виявлялося домінантне значення інтенсивності інтенсифікаторів, а в полях емоційних та особистісних оцінок переважно домінував кількісний показник інтенсивності предикатів.

Наступним просодичним параметром нашого дослідження була тривалість синтагм, предикатів та інтенсифікаторів як у мовленні жінок, так і в мовленні чоловіків.

Таблиця свідчить про те, що середні показники тривалості ударних складів синтагм, набагато менші, ніж показники тривалості ударних складів предикатів та інтенсифікаторів. Тривалість предикатів превалює над тривалістю синтагм і тривалістю інтенсифікаторів у мікрополях якісно-кількісних, емоційних та інтелектуальних оцінок. Найвища тривалість ударних складів інтен-

сифікаторів відзначена в полях гедоністичних та особистісних оцінок.

Показники тривалості ударних складів синтагм, предикатів та інтенсифікаторів у мікрополях оцінки у чоловіків-дикторів наведені в нижченаведеній таблиці.

Таблиця демонструє, що співвідношення довжини ударного складу предикатів, інтенсифікаторів та середньої довжини ударних складів синтагм у голосах чоловіків дещо інше. Великою тривалістю відзначаються інтенсифікатори мікрополів якісно-кількісних та гедоністичних оцінок. У полях емоційних, особистісних та інтелектуальних оцінок довжина ударного складу предиката превалює над довжиною ударних складів синтагми та довжиною ударного складу інтенсифікатора.

Наступна таблиця відображає усереднені кількісні показники тонального діапазону оцінних синтагм усіх мікрополів оцінки.

Как очевидно из таблицы, высокие количественные показатели широкого тонального диапазона характерны оценочных синтагм микрополей эмоциональных, качественно-количественных и гедонистических оценок. Значительные количественные показатели среднего диапазона оценочных синтагм были отмечены у синтагм эмоциональных, гедонистических и интеллектуальных оценок. Высокие значения узкого диапазона оценочных синтагм были выявлены в полях эмоциональных и интеллектуальных оценок.

Таблиця 5

Усереднені показники тривалості ударних складів синтагм, предикатів та інтенсифікаторів мікрополів загального ФСП оцінки (диктори-жінки)

ФСП	Тривалість, мс		
	Синтагма	Предикат	інтенсифікатор
Якісно-кількісні оцінки	243,2	427,7	289,1
Емоційні оцінки	252,1	401,1	313,4
Гедоністичні оцінки	230,4	456,1	512,7
Особистісні оцінки	224,7	510,3	596,6
Інтелектуальні оцінки	214,1	584,4	380,5

Таблиця 6

Усереднені показники тривалості ударних складів синтагм, предикатів та інтенсифікаторів мікрополів загального ФСП оцінки (диктори-чоловіки)

ФСП	Тривалість, мс		
	Синтагма	Предикат	Інтенсифікатор
Якісно-кількісні оцінки	204,9	367,2	405,3
Емоційні оцінки	255,3	428,6	348,6
Гедоністичні оцінки	213,5	420,7	460,3
Особистісні оцінки	224,1	429	241,6
Інтелектуальні оцінки	212,2	441,2	224,3

Таблиця 7

Усереднені показники тонального діапазону оціночних синтагм оціночних синтагм мікрополів загального ФСП оцінки (диктори-жінки)

ФСП	Тональний діапазон		
	Широкий	Середній	Вузкий
Якісно-кількісні оцінки	320	235	130
Емоційні оцінки	330	250	160
Гедоністичні оцінки	310	240	140
Особистісні оцінки	290	230	140
Інтелектуальні оцінки	300	240	150

Таблиця 8

Усереднені показники тонального діапазону оціночних синтагм оціночних синтагм мікрополів загального ФСП оцінки (диктори-чоловіки)

ФСП	Тональний діапазон		
	Широкий	Середній	вузький
Якісно-кількісні оцінки	270	150	90
Емоційні оцінки	280	200	95
Гедоністичні оцінки	280	190	85
Особистісні оцінки	260	180	80
Інтелектуальні оцінки	270	170	90

Наступна таблиця відображає значення тонального діапазону синтагм у полях оцінки в чоловічих голосах.

Таблиця репрезентує переважні кількісні показники широкого діапазону синтагм у мікрополях емоційних і гедоністичних оцінок. Високі значення середнього діапазону характерні для синтагм полів емоційних і гедоністичних оцінок. Значні показники вузького діапазону були виявлені у синтагм полів емоційних, якісно-кількісних та інтелектуальних оцінок.

Висновки. Аудиторський аналіз засвідчив, що з погляду сприйманих акустичних ознак оцінних висловлювань у кожному з досліджуваних мікрополів синтагми, предикати та інтенсифікатори характеризуються яскравими тональними характеристиками, переважанням підвищеної гучності предикатів і інтенсифікаторів, і домінуванням

нормальної гучності синтагм, а також використанням сповільненої, рідше нормальної швидкості під час вимовляння предикатів і інтенсифікаторів, для синтагм – нормальної та швидкої.

Предикати та інтенсифікатори оцінних синтагм досліджених мікрополів усного дискурсу вирізняються високими кількісними значеннями частоти основного тону, тривалості та інтенсивності порівняно із синтагмами.

Кількісні значення тонального діапазону жіночих голосів перевищують показники діапазону чоловічих голосів. У жіночих голосах переважання значень над чоловічими голосами характерне для широкого, середнього та вузького діапазонів.

Предикати та інтенсифікатори, що володіють превалюючими просодичними кількісними показниками, є засобами вираження оцінності досліджених усних дискурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бігунова Н.О., Тер-Григорьян М.Г. Оцінка як когнітивний феномен. *Міжнародна науково-практична конференція "Сучасний вимір філологічних наук"*. 2020. Львів. С. 115-119.
2. Боряк О.В. Інтонація та просодія: тотожність чи відмінність понять. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова*. Серія 19: Корекційна педагогіка та спеціальна психологія, 2010. Вип.16.С.10-15.
3. Корнелаєва Є. В. Варіативність просодичних особливостей мовлення (експериментально-фонетичне дослідження інтерв'ю з політиками, акторами, дикторами телебачення). *Автореф. дис.... канд. філол. наук* 10.02.04. Одеса, 2015. 19 с.
4. Петренко А. Д. Социолингвистическая вариативность национального языка как целостной структуры. Севастополь, 2009. 182 с.